

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

อุบลราชธานี อำนาจเจริญ*

MANAGERIAL SKILLS IN THE 21ST CENTURY BY EDUCATIONAL
ADMINISTRATORS OF THE MUEANG DOK BUA SCHOOL CLUSTER
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

สุวิชา ภาโนมัย¹ และ สุรางคนา มัณยานนท์²

Suwitcha Phanomai¹ and Surangkana Manyanon²

¹⁻²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Graduate School Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: suwitchaphanomai@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2569; วันที่แก้ไขบทความ 9 มิถุนายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 11 มิถุนายน 2569

Received 3 June 2026; Revised 9 June 2026; Accepted 11 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัด

Citation:

* สุวิชา ภาโนมัย และ สุรางคนา มัณยานนท์. (2569). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่, 4(5), 1506-1524.

Suwitcha Phanomai and Surangkana Manyanon. (2026). Managerial Skills In The 21st Century By Educational Administrators Of The Mueang Dok Bua School Cluster Under The Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(5), 1506-1524.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว จำนวน 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.40 – 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1. ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทักษะการจัดการเชิงรุก ทักษะการบริการที่เสมอภาค ทักษะการจัดการองค์การขนาดเล็ก และทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา 2. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบประเด็นสำคัญที่ควรพัฒนาในภาพรวม คือ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการสู่ผู้อำนวยความสะดวกที่เน้นการมีส่วนร่วมและการบริหารเชิงรุก พร้อมปรับโครงสร้างองค์กรให้คล่องตัว ลดความซับซ้อน และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีภายนอก

คำสำคัญ: ทักษะการบริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the 21st century school administration skills of school administrators in the Mueang Dok Bua School Cluster under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen 2. to study guidelines for developing the 21st century school administration skills of school administrators in the Mueang Dok Bua School Cluster under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen The research sample consisted of 176 teachers from schools within the Mueang Dok Bua School Cluster. The research instrument used for

data collection was a 5-point Likert-scale questionnaire, which yielded item discrimination power (r) ranging from 0.40 to 0.84 and a total reliability coefficient of 0.97. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and qualitative data analysis.

The research findings were as follows: 1. Managerial Skills in the 21st Century by Educational Administrators of the Mueang Dok Bua School Cluster under the Secondary Educational Service Area Office, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen, were practiced at the highest level. When considering individual aspects ranked from the highest to the lowest mean, the skills included Cross-Cultural Understanding Skills, Role-Adaptation Skills, Participatory Management Skills, Proactive Management Skills, Equitable Service Skills, Small Organization Management Skills, and Educational Partnership Building Skills. 2. Guidelines for developing 21st-century school administration skills suggest that administrators should transition from a directive role to a facilitator who emphasizes active participation and proactive management. Furthermore, organizational structures should be streamlined to enhance agility, reduce complexity, and strengthen collaborative networks with external stakeholders.

Keyword: Managerial Skills, 21st Century, School Administrators

บทนำ

สภาพการณ์ในศตวรรษที่ 21 นับเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบในวงกว้างอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน หรือที่มักเรียกกันว่ายุคแห่งความพลิกผัน (Disruption) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ได้กลายเป็นปรากฏการณ์หลักที่มีอิทธิพลต่อทุกมิติของชีวิตมนุษย์ทั่วโลก ความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นจนเกิดการลดช่องว่างทางภูมิศาสตร์ ความแตกต่างด้านเวลา และวัฒนธรรม นำไปสู่สภาวะที่เรียกว่าสังคมไร้พรมแดนอย่างแท้จริง (วิจารณ์ พานิช, 2556) ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงข่ายดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน ซูเปอร์

คอมพิวเตอร์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มเหล่านี้เอื้อให้ข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ สินค้าและบริการ สามารถเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนได้อย่างไร้ข้อจำกัด (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2557)

ในบริบทความท้าทายนี้ ระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอย่างพลิกโฉมเพื่อตอบโจทย์สังคมโลก โดยสถานศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และต้องสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงความรู้สู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริง (สุทธวีรธร ตันติรจนาวงศ์, 2560) ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภายใตกรอบ 3Rs และ 8Cs ซึ่งประกอบด้วย ทักษะพื้นฐาน 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และทักษะร่วมสมัย 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นกลไกและปัจจัยส่วนขาดที่สำคัญที่สุดในการกำหนดทิศทางและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความพลิกผันดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เป็นเพียง “ผู้ควบคุม” (Controlling) มาเป็น “ผู้นำ” ที่วางแนวทางการปฏิบัติงาน (Aligning) โดยครอบคลุมทั้งทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี ทักษะความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสร้างความไว้วางใจ ทักษะด้านเทคนิคเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล (ไกรสร เจียมทอง, 2561) และ ชัยยนต์เพาพาน (2559) ได้สรุปว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ต้องประกอบด้วย การเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) และการแบ่งปันความเป็นผู้นำ (Sharing Leadership) การจัดการเชิงรุก (Proactive Management) การ

บริการที่เสมอภาคและเป็นธรรม การปรับขนาดองค์กรให้มีความคล่องตัวสูง (Small is Beautiful) ตลอดจนการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา (Building Educational Sponsors)

เมื่อพิจารณาในบริบทพื้นที่ของสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จากข้อมูลในแผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ 2568 (2568) กลับพบประเด็นปัญหาและข้อจำกัดสำคัญในทักษะและการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาในหลายมิติ ประการแรก ด้านการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ พบว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษายังเผชิญความท้าทายในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตาม มาตรฐานสากล (PISA) ความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตร ท้องถิ่นให้มีความทันสมัย ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังขาดการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ประการต่อมา ด้าน การบริหารงานบุคคล พบข้อจำกัดในการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ที่ยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประการสุดท้าย ด้านการบริหารจัดการและการงบประมาณ ยังคงเผชิญปัญหาประเด็น ความโปร่งใสและประสิทธิภาพการรายงานผลตามตัวชี้วัดความสำเร็จ รวมถึงการกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ การเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด สภาพปัญหาเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะการบริหาร การวิจัย ในครั้งนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในฐานะเครื่องมือทางวิชาการที่จะช่วยวิเคราะห์ ประเมิน และสะท้อนภาพเชิงประจักษ์เกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาใน พื้นที่เป้าหมาย ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน (Baseline Data) ที่สำคัญ ยิ่งในการนำไปสังเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการ ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนการเตรียมความพร้อมให้องค์กรและบุคลากร ทางการศึกษามีความเข้มแข็ง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลได้อย่าง ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายจากกระแสพลวัตโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และความหลากหลายทางสังคม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนผ่านจาก “ผู้สั่งการหรือผู้ควบคุมตามโครงสร้างสายงาน” ไปสู่ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภโชค ปิยะสันต์ (2565) กล่าวว่า ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาครู พัฒนาเด็ก มีอยู่ 5 ทักษะสำคัญ ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องปรับตัว หูไว ตาไว รู้ทิศทางของตนเองว่าจะบริหารสถานศึกษาอย่างไร และติดตามข่าวสาร นโยบาย การศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งทุกนโยบายส่วนใหญ่ต้องการให้การพัฒนาไปสู่ห้องเรียน 2) ทักษะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในห้องเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการวางแผน การจัดการ การกำหนดกลยุทธ์ 3) ทักษะการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องไม่ใช่เพียงกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ เท่านั้น แต่ต้องมีทักษะจัดการเรียนรู้ เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก และเพิ่มประสิทธิภาพของครูในโรงเรียน 4) ทักษะศึกษาห้องเรียนเป็น ผู้บริหารต้องรู้จักห้องเรียน และต้องลงไปดูห้องเรียน แล้วสามารถแยกได้ว่าห้องเรียนแบบไหน ครูคนไหนสอนเป็นเช่นไร ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ห่วงเหินมานาน 5) การเป็นโค้ชชิ่ง (Coaching) ทำอย่างไรถึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ครู โดยครูก็ต้องมีความสุขในการทำงานร่วมกับ ผู้บริหารอย่าใช้อำนาจในการสั่ง เพราะวิธีนี้ไม่ค่อยได้ผล แต่ต้องเป็นพี่เลี้ยงช่วยครู ต้องฝึกใช้คำพูด คำถามที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โค้ชที่ดี ต้องไม่สั่ง ไม่สอน ไม่ให้คำตอบ และชื่นชมให้กำลังใจเมื่อคุณครูทำในสิ่งที่ถูก

2. องค์ประกอบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดกรอบแนวคิด ตามแนวคิดของ ชัยยันต์ เพาพาน (2559) มี 7 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท หมายถึง การเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุม (Controlling) มาเป็นผู้นำที่วางแนวทางปฏิบัติงาน (Aligning) และมอบอำนาจแก่บุคลากร โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเข้ากับกระแสโลก และมุ่งสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่สถานศึกษา 2) ทักษะการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม หมายถึง ความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย ทั้งในระดับองค์กรและระดับสากล ตลอดจนความสามารถในการสร้างภาคีเครือข่ายและหุ้นส่วนทางการศึกษา (Building Partnerships) ควบคู่กับการใช้ที่ปรึกษาจากภายนอก (Outsourcing) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวแบบ "ชนะ-ชนะ" (Win-Win) 3) ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารงานที่เน้นการมีส่วนร่วม (Participation) และภาวะผู้นำร่วม (Sharing Leadership) โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกระดับ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมในการแก้ปัญหา (Inventive Problem Solving) และสร้างแรงบันดาลใจเพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ 4) ทักษะการจัดการเชิงรุก หมายถึง การบริหารงานเชิงป้องกันและพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดเดิม (Mindset) โดยเน้นการวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบ คาดการณ์แนวโน้มด้วยฐานข้อมูลเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ภายใต้หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ในลักษณะ “กันไว้ดีกว่าแก้” 5) ทักษะการบริการที่เสมอภาค หมายถึง การส่งเสริมการให้บริการที่ยึดผู้รับบริการ (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน) เป็นศูนย์กลางด้วยความเสมอภาค ความเป็นธรรม และยืดหยุ่น มุ่งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงผู้คน (Connect People) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) และการเห็นคุณค่าของบุคลากรมากกว่าปริมาณงาน 6) ทักษะการจัดการองค์การขนาดเล็ก หมายถึง การปรับโครงสร้างสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูง (Small is Beautiful) โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Technology Savvy) มาบริหารจัดการ ควบคู่กับการพัฒนาและรักษาทีมงานที่มีศักยภาพสูงด้านเทคโนโลยีให้อยู่กับองค์กรในจำนวนที่เหมาะสม 7) การสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา หมายถึง การดึงภาคเอกชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Contracting Out) เพื่อลดภาระงาน งบประมาณ และกำลังคนของภาครัฐ

โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงาน และมุ่งสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวแบบสอดคล้องประสานประโยชน์ร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 325 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 176 คน ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ประชากรสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการพัฒนาได้อย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. บันทึกเสนอขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือของบัณฑิตวิทยาลัยและหนังสือขอความร่วมมือ นำส่งสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 176 ฉบับ

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามและพิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency)

2. วิเคราะห์ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกรายด้าน แปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) และหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติ และอันดับที่ของทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน

N = 176

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ	อันดับที่
1. ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท	4.55	0.60	มากที่สุด	2
2. ทักษะการเข้าใจความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	4.56	0.60	มากที่สุด	1
3. ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.53	0.62	มากที่สุด	3
4. ทักษะการจัดการเชิงรุก	4.53	0.63	มากที่สุด	4
5. ทักษะการบริการที่เสมอภาค	4.52	0.62	มากที่สุด	5
6. ทักษะการจัดการองค์การขนาดเล็ก	4.51	0.65	มากที่สุด	6
7. ทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา	4.46	0.68	มาก	7
รวม	4.52	0.63	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน ภาพรวมทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ด้าน และระดับมาก จำนวน 1 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ อันดับที่ 1 ทักษะการ

เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.60) อันดับที่ 2 ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.60) อันดับที่ 3 ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.62) อันดับที่ 4 ทักษะการจัดการเชิงรุก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.63) อันดับที่ 5 ทักษะการบริการที่เสมอภาค มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.62) อันดับที่ 6 ทักษะการจัดการองค์การขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.65) อันดับที่ 7 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในภาพรวม คือ ทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.68)

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปแต่ละประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับบทบาทจากผู้สั่งการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและโค้ช (Coach & Mentor) (ความถี่ 13)

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท (ความถี่ 13)

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเรียนรู้สิ่งใหม่ (ความถี่ 10)

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร (ความถี่ 9)

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะทางอารมณ์ และเป็นแบบอย่างที่ดี (ความถี่ 7)

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและลดภาระงานซ้ำซ้อน (ความถี่ 2)

2. ทักษะการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการยอมรับ เคารพความแตกต่าง และความหลากหลายของบุคคล (ด้านศาสนา ความเชื่อ ทศนคติ และภูมิหลัง) (ความถี่ 15)

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมกับชุมชน การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ความถี่ 9)

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และบริหารด้วยความเสมอภาค (ไม่เลือกปฏิบัติ) (ความถี่ 8)

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเห็นอกเห็นใจ พื้นที่ปลอดภัย และการลดช่องว่างระหว่างวัย (ความถี่ 6)

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาดตนเอง ปรับตัว และการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยทัศนคติเชิงบวก (ความถี่ 5)

3. ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจ (ความถี่ 18)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะจากทุกระดับ (ความถี่ 9)

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศ การทำงานเป็นทีม และกระบวนการที่โปร่งใสเป็นระบบ (ความถี่ 6)

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระจายอำนาจการบริหารและการร่วมรับผิดชอบ (ความถี่ 4)

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกัน (ความถี่ 3)

4. ทักษะการจัดการเชิงรุก มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนล่วงหน้า การคาดการณ์ และการป้องกันปัญหาก่อนเกิด (ความถี่ 14)

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวเคราะห์ข้อมูล สภาพแวดล้อม (SWOT) และบริบทสถานศึกษา (ความถี่ 9)

4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรวดเร็ว ความคล่องตัว ทันต่อเหตุการณ์ และความกล้าตัดสินใจ (ความถี่ 9)

4.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับตัว สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และกำหนดเป้าหมายชัดเจน (ความถี่ 7)

4.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างระบบงานได้มาตรฐาน นำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา และการสื่อสารที่ชัดเจน (ความถี่ 6)

5. ทักษะการให้บริการอย่างเสมอภาค มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานด้วยความยุติธรรม เป็นกลาง ไร้อคติ และไม่เลือกปฏิบัติ (ความถี่ 20)

5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และภาระงานอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม (ความถี่ 8)

5.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรดูแลกลุ่มเปราะบาง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และการลดความเหลื่อมล้ำ (ความถี่ 6)

5.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการให้บริการที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน (ครู นักเรียน และผู้ปกครอง) และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการให้บริการ (ความถี่ 5)

5.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ความถี่ 3)

6. ทักษะการจัดการองค์การขนาดเล็ก มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น และลดขั้นตอนที่ซับซ้อน (ความถี่ 16)

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสูงสุด (ความถี่ 12)

6.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานบุคคลมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและพัฒนาทักษะการทำงานที่หลากหลาย (ความถี่ 11)

6.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดภาระงานและเพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน (ความถี่ 6)

6.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อแบ่งปันทรัพยากร (ความถี่ 4)

7. ทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา มีข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงตามความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้

7.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับพันธมิตรที่หลากหลายทุกภาคส่วน (ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า เอกชน มหาวิทยาลัย ประชาชนชาวบ้าน) (ความถี่ 16)

7.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (ความถี่ 5)

7.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการระดมทรัพยากร งบประมาณ และองค์ความรู้จากหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาการศึกษา (ความถี่ 5)

7.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับสถานประกอบการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ และยกระดับการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (ความถี่ 5)

7.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มหุ้นส่วนทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว สร้างความสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง (ความถี่ 1)

อภิปรายผล

1. ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

จากผลการศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว มีทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร มีศักยภาพในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทั้งใน ด้านการเป็นผู้นำ การบริหารจัดการองค์กร และการพัฒนาสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการยอมรับความแตกต่างทาง วัฒนธรรม และสามารถบริหารจัดการในบริบทของสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในสังคมโลกยุคปัจจุบัน รองลงมาคือ ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ส่วนทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ ทักษะการจัดการเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการวางแผนเชิงรุกเพื่อพัฒนาองค์กรอย่าง ต่อเนื่อง นอกจากนี้ ทักษะการบริหารที่เสมอภาค และทักษะการจัดการองค์กรขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม และการจัดการ ทรัพยากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก อาจสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอกหรือชุมชนยังเป็นเรื่องที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในระยะยาว โดยสรุป ผลการการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว มีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูงมาก ในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการปรับเปลี่ยน บทบาท อย่างไรก็ตาม ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของ นริศรา บุญสะอาด (2563) กล่าวว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษา ในการปฏิบัติงานด้วยความรู้ ความชำนาญ เชี่ยวชาญ ริเริ่มสร้างสรรค์บริหาร จัดการทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองต่อการแข่งขัน ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และนำพาสถานศึกษาให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ประดิษฐ์ พิมพ์ และคณะ (2567) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ

ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และความต้องการทางการศึกษา โดยครอบคลุม 7 ทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะการปรับเปลี่ยนบทบาท การเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การจัดการเชิงรุก การให้บริการอย่างเสมอภาค การจัดการองค์การขนาดเล็ก และการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา ในภาพรวมแนวทางการพัฒนาทั้ง 7 ด้านมีสาระสำคัญร่วมกัน คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้บริหารจากผู้สั่งการมาเป็นผู้เป็นที่สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การยอมรับความหลากหลายและความแตกต่างของบุคคล การบริหารงานอย่างยืดหยุ่น คล่องตัว และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงรุก การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเป็นธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก รวมทั้งการสร้างระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีบทบาทเป็น “ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง” (Change Leader) ที่มีวิสัยทัศน์ เปิดกว้าง ยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างของบุคคล ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชชาวิรัช วงศ์คำ และ มินมาส พรานป่า (2568) พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ การให้ความสำคัญกับทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผู้บริหารต้องมีทัศนคติที่เปิดกว้าง พร้อมรับฟังความคิดเห็นจาก

เพื่อนร่วมงานเพื่อนำมาวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ควบคู่ไปกับการมีความเชี่ยวชาญในระบบงานทั้ง 4 ฝ่ายตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเท่าทันและเหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับพันธมิตรที่หลากหลาย เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ภาคเอกชน และมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในเชิงลึก เช่น การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2. ผู้บริหารควรลดบทบาทจากการเป็นผู้สั่งการ เปลี่ยนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา ตลอดจนมีความยืดหยุ่น ปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และเป็นผู้นำในการเปิดรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากคณะครูเมื่อเผชิญปัญหาใหม่ และมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังรองผู้อำนวยการและหัวหน้างาน เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการปฏิบัติ 3. ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการเชิงรุก โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการบริหารความเสี่ยง อันจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 4. ผู้บริหารควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัล 5. สถานศึกษาควรบริหารโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่น ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ และคุ้มค่าสูงสุด โดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ มีการวางแผนจัดองค์กร และกำหนดผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ เพื่อให้โครงสร้างองค์กรมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป 1. เนื่องจากทักษะการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเจาะลึกหารูปแบบ หรือวิธีปฏิบัติของสถานศึกษาที่ประสบ

ความสำเร็จในการดึงดูดชุมชนและหน่วยงานภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา 2. จากข้อเสนอแนะที่พบว่าผู้บริหารควรเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ช (Coach & Mentor) จึงควรมี การทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีทักษะการโค้ชอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3. การศึกษาค้นคว้ามุ่งเน้นไปที่ สหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่ศึกษา หรือศึกษาเปรียบเทียบ ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ระหว่างสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน (เล็ก กลาง ใหญ่ ใหญ่พิเศษ) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบท

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2557). โลกาวัดกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการศึกษา. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 32(2), 1-18.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 1-9.
- นริศสรา บุญสะอาด. (2563). ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประดิษฐ์ พิมพ์า, กรองทิพย์ นาควิเชตร และ วิภาส ทองสุทธิ. (2567). ทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(5), 680-701.

- รัชชาวิซซ์ วงศ์คำ และ มินมาส พรานป่า. (2568). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มนวพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 9(1), 1–16.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิไทยพาณิชย์. เรียกใช้เมื่อ 16 กันยายน 2568 จาก <https://www.scbfoundation.com/stocks/5a/file/1381311572hbs6y5apdf/>
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2565). 5 ทักษะสำหรับ “ผู้บริหารสถานศึกษา” ในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 17 กันยายน 2568 จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/600>
- สพม. อุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2568*. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2568 จาก <https://drive.google.com/file/d/1C1ZpSSaBWU-1bLMH6SycxNfQhh1nnqsv/view>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 2843–2854.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.